

Titulli i lëndës: HISTORI E GJUHËS SHQIPE

Informatat themelore për lëndën	
Njësia akademike:	Fakulteti i Filologjisë, Dega e Letërsisë Shqipe
Titulli i lëndës:	Histori e gjuhës shqipe
Niveli:	BA (Baçelor)
Statusi i lëndës:	Zgjedhore
Viti i studimeve:	Viti IV Semestri VII
Numri i orëve në javë:	2+1
Kreditë ECTS:	4 ECTS
Koha / Vendi:	Klasa Sipas orarit: e hënë, 13:00 – 14:30
Mësimdhënësi:	Prof. ass. dr. Shpëtim Elezi
Të dhënat kontaktuese:	shpetim.elezi@uni-pr.edu
Përshkrimi i lëndës:	Historia e gjuhës shqipe është lëndë që studion gjuhën shqipe në rrafshin diakronik, duke përshkruar sistemin e kësaj gjuhe, periudhat dhe proceset e zhvillimit gjuhësor që nga kohët më të lashta e gjer më sot. Kursi është sintezë e dijeve lidhur me gjuhën shqipe dhe historinë e saj, duke i ofruar studentit kryesisht njohuri të përgjithshme e të përmbledhura mbi disa çështje themelore lidhur me sistemin e gjuhës shqipe dhe me zhvillimin e tij historik. Për trajtime më të specializuara të çështjeve, kursi e orienton studentin duke i ofruar bibliografi të përzgjedhur.
Qëllimet e lëndës:	Kursi Histori e gjuhës shqipe hyn ndër kurset formuese që synon t'u ofrojë studentëve të Degës së Letërsisë Shqipe njohuri gjithëpërfshirëse për historinë e gjuhës shqipe me qëllim që ata t'i thellojnë dijet e tyre në lidhje me zhvillimet diakronike të shqipes. Në të shtrohen problemet themelore të historisë së shqipes dhe jepen orientimet bazë bibliografike për këto studime. Fazat e zhvillimit të shqipes, raportet e saj me gjuhët e rajonit të pandërmjetshëm, raportet e saj me gjuhët indoevropiane, mënyra e studimit të historisë së gjuhës dhe mjetet themelore të këtij studimi zënë vend me peshë në këtë kurs. Njohja dhe familjarizimi me konceptet dhe zhvillimet themelore në këto studime është një nga synimet kryesore të kursit.
Rezultatet e pritshme të nxënies:	Pas përfundimit të këtij kursi studenti: <ul style="list-style-type: none">• përcakton vendin e shqipes në kuadrin e përgjithshëm historik, në mesin e familjes indoevropiane dhe në kuadër të arealit ballkanik.• identifikon konkordancat në mes të shqipes dhe gjuhëve të tjera indoevropiane dhe ballkanike.• krahason elemente të sistemit gjuhësor të shqipes me ato të gjuhëve IE dhe ballkanike.• argumenton lidhur me tezat për prejardhjen e shqipes.

	<ul style="list-style-type: none"> • përshkruan proceset dhe fazat e zhvillimit të historisë së shqipes, parashkrimore e shkrimore të saj. • dallon elementin anas dhe të huaj në shqipen. • analizon veçori të sistemit fonetik dhe morfologjik të zhvilluar në diakroni. • përshkruan marrëdhëniet e shqipes me gjuhët e tjera IE dhe ballkanike. • përshkruan zhvillimet konvergjente dhe divergjente brenda shqipes.
--	---

Ngarkesa e studentit (duhet të jetë në përputhje me rezultatet e nxënies së studentit)

Aktiviteti	Orë mësimore	Ditë / Javë	Gjithsej
Ligjëratat	2	15	22.25
Teori / Punë në laborator / Ushtrime	1	15	11.10
Punë praktike			
Përgatitje për test intermediar	3	4	12
Konsultime me mësimdhënësin	10 min	15	2.5
Puna në terren			
Testi, punimi i seminarit	2	2	4
Detyrë shtëpie	1	15	15
Mësimi individual (në bibliotekë apo në shtëpi)	2	15	30
Përgatitja për provimin final	2	4	8
Koha e vlerësimit (testi, kuizi, provimi final)	2	2	4
Projektet, prezantimet, etj.			
Totali			111.35 orë 111.35:25=4.45 4 ECTS

Metodat e mësimdhënies: Mësimi realizohet nëpërmjet ligjëratave që ofrojnë bazën teorike dhe ushtrimeve që ofrojnë bazën praktike në klasë si dhe me detyra të vazhdueshme në shtëpi. Mësimdhënia gjatë ligjëratave do të jetë e organizuar nëpërmjet një diskutimi interaktiv për tema të caktuara. Gjatë ushtrimeve mësimdhënia është e orientuar nga studentët, ndërsa mësimdhënësi e kontrollon rrjedhën e orës dhe të shpjegimit të koncepteve të diskutueshme dhe të paqarta. Studentët kanë punime seminarit të kryera në mënyrë të pavarur e individuale, por bëjnë edhe punë në çifte e në grupe, si dhe përmes projekteve.

Metodat e vlerësimit: Kufiri i kalueshmërisë së lëndës është 51%.
 - Vijueshmëria dhe pjesëmarrja aktive e studentit 10%;
 - Detyrat në klasë dhe prezantimi 10%;
 - Detyrat e shtëpisë (seminari) 20%;
 - Testi semestral (kolokuiumi) 30%;
 - Provimi final 30%;
 - Gjithsej 100%.

 Notat: 51 – 60 pikë (6), 61 – 70 (7), 71 – 80 (8), 81 – 90 (9), 91 – 100 (10).

Literatura primare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Shaban Demiraj, Gjuha shqipe dhe historia e saj, Rilindja, Prishtinë, 1989. 2. Eqrem Çabej, Hyrje në historinë e gjuhës shqipe me fonetikë historike, në Studime gjuhësore III, Rilindja, Prishtinë, 1976. 3. Rexhep Ismajli, Artikuj për gjuhën shqipe, Rilindja, Prishtinë, 1987.
Literatura shtesë:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anila Omari, Marrëdhëniet gjuhësore shqiptaro-serbe, QSA, Tiranë, 2012. 2. Bardhyl Demiraj, Gjon P. Nikollë Kazazi dhe "Doktrina" e tij, ASHAK, Prishtinë, 2006. 3. Besim Bokshi, Periodizimi i ndryshimeve morfologjike të shqipes, ASHAK, Prishtinë, 2010. 4. Besim Bokshi, Për vetorët e shqipes, ASHAK, Prishtinë, 2004. 5. Besim Bokshi, Pjesorja e shqipes (Vështrim diakronik), ASHAK, Prishtinë, 1998. 6. Besim Bokshi, Prapavendosja e nyjës në gjuhët ballkanike, ASHSH, Tiranë, 2008 (Botimi i parë: Rilindja, Prishtinë, 1984). 7. Besim Bokshi, Rruga e formimit të fleksionit nominal të shqipes së sotme, ASHAK, Prishtinë, 2005 (Botimi i parë: Rilindja, Prishtinë, 1980). 8. Besim Bokshi, Varia, ASHAK, Prishtinë, 2014. 9. Carlo Tagliavini, La stratificazione del lessico albanese, Bologna, 1965. 10. Eqrem Çabej, Studime gjuhësore I-VI, Rilindja, Prishtinë, 1976. 11. Eric P. Hamp, Studime krahasuese për shqipen, ASHAK, Prishtinë, 2007. 12. Ethem Likaj, Zhvillime të mjeteve gramatikore të shqipes, ASHSH, Tiranë, 2015. 13. Franc Miklošič, Gjurmime shqiptare - Albanische Forschungen, ASHAK, Prishtinë, 2007. 14. Giovan Battista Pellegrini, Avviamento alla linguistica albanese, Cosenza, 1998. 15. Guillaume Bonnet, Les mots latins de l'albanais, Paris, 1999. 16. Henrik Bariq, Hymje në historinë e gjuhës shqipe, Prishtinë, 1955. 17. Holger Pedersen, Studime për gjuhën shqipe, ASHAK, Prishtinë, 2003. 18. Idriz Ajeti, Morfologjia historike e shqipes, Prishtinë, 1975. 19. Idriz Ajeti, Studime për gjuhën shqipe, ASHAK, Prishtinë, 2017. 20. Idriz Ajeti, Vepra 1-5, ASHAK, Prishtinë, 1996-2002. 21. Joachim Matzinger, Der Altalbanische Text E Mbsuame e Krështerë (Dottrina cristiana) des Lekë Matrënga von 1592. Eine Einführung in die albaniosche Sprachwissenschaft, Dettelbach 2006. 22. Kolec Topalli, Fjalor etimologjik i gjuhës shqipe, QSA, Tiranë, 2017. 23. Kolec Topalli, Fonetika historike e shqipes, QSA, Tiranë, 2007. 24. Kolec Topalli, Gramatikë historike e gjuhës shqipe, QSA, Tiranë, 2011. 25. Martin Huld, Basic Albanian Etymologies, California State University, Los Angeles, 1984. 26. Norbert Boretzky, Der türkische Einfluss auf das Albanische I, II, Harrasowitz, Weisbaden, 1975/1976. 27. Norbert Jokl, Gjurmime linguistike historike-kulturore në fushë të shqipes, ASHAK, Prishtinë, 2018. 28. Norbert Jokl, Studime historiko-krahasuese për gjuhën shqipe, ASHAK, Prishtinë, 2017. 29. Norbert Jokl, Studime për etimologjinë dhe fjalëformimin shqip - Studien zur Albanesischen Etymologie und Wortbildung, ASHAK, Prishtinë, 2014. 30. Rexhep Ismajli, Gjuhë standarde dhe histori identitetesh, ASHSH, Tiranë, 2005. 31. Rexhep Ismajli, Studime për historinë e shqipes në kontekst ballkanik, ASHAK, Prishtinë, 2015. 32. Rexhep Ismajli, Tekste të vjetra, Dukagjini, Pejë, 2000.

33. Shaban Demiraj, EPIRI - Pellazgët, etruskët dhe shqiptarët, ASHAK, Prishtinë, 2018.
34. Shaban Demiraj, Fonologjia historike e gjuhës shqipe, Toena, Tiranë, 1996.
35. Shaban Demiraj, Gramatika historike e gjuhës shqipe, Rilindja, Prishtinë, 1988.
36. Shaban Demiraj, Gjuhësi ballkanike, Tiranë, 2004.
37. Shpëtim Elezi, Sistemi emëror i shqipes në veprën e Pjetër Bogdanit, (disertacion doktore), ASA, Tiranë, 2018.
38. Shpëtim Elezi, Sistemi përemëror i shqipes në veprën e Bogdanit, ZeroPrint, Prishtinë, 2019.
39. Shqipja dhe gjuhët e Ballkanit, (Përmbledhje punimesh të konferencës shkencore mbajtur më 10-11 nëntor 2011), ASHAK, Prishtinë, 2012.
40. Vladimir Orel, A Concise Historical Grammar of the Albanian Language, Leiden/Boston/Koeln, 2000.
41. Waclaw Cimochoowski, Për gjuhën shqipe, ASHAK, Prishtinë, 2004.
42. Wilfried Fiedler, Das Albanische Verbalsystem in der Sprache des Gjon Buzuku (1555), ASHAK, Prishtinë, 2004.
43. Wilfried Fiedler, Die Pluralbildung im Albanischen, ASHAK, Prishtinë, 2007.
44. Wilfried Fiedler, Vergleichende Grammatik der Balkansprachen, ASHAK, Prishtinë, 2018.

Hartimi i planit mësimor

Java	Titulli i ligjëratës
Java 1:	PIE, IE dhe gjuhësia krahasimtare; Shqipja si gjuhë indoevropiane Literatura: Demiraj 1989; Ismajli 1987; Çabej 1976; Huld 1984; Matzinger 2006 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 2:	Periodizimi i historisë së shqipes Literatura: Demiraj 1989; Matzinger 2006; Bokshi 2010 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 3:	Shqipja dhe gjuhët e lashta e të sotme të Ballkanit Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989, 2004; Ismajli 1987, 2005, 2015; Pellegrini 1998; Matzinger 2006 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 4:	Prejardhja e gjuhës shqipe – tezat kryesore Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Ismajli 1987; Pellegrini 1998; Huld 1984; Matzinger 2006 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 5:	Fondi leksikor i trashëguar i gjuhës shqipe Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Huld 1984 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 6:	Kontaktet e shqipes me greqishten dhe huazimet greke në shqipen (të vjetrën, të mesmen dhe të renë) Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Pellegrini 1998; Matzinger 2006; Bonnet 1999; Boretzky 1976 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 7:	Kontaktet e shqipes me latinishten dhe me gjuhët romane. Huazimet latine dhe huazimet romane në shqipen Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Ismajli 1987; Pellegrini 1998; Matzinger 2006; Bonnet 1999; Boretzky 1976 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 8:	Kontaktet e shqipes me sllavishten dhe huazimet sllave të shqipes Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Ismajli 1987; Bonnet 1999; Boretzky 1976; Omari 2012 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 9:	Kontaktet e shqipes me turqishten dhe huazimet turke e orientale të shqipes Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Ismajli 1987; Bonnet 1999; Boretzky 1976 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 10:	Shqipja dhe rumanishtja Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Ismajli 1987, 2005, 2015; Matzinger 2006; Pellegrini 1998 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 11:	Ndarja dialektore e gjuhës shqipe dhe historiku i saj Literatura: Çabej 1976; Demiraj 1989; Ismajli 1987 dhe literatura plotësuese në klasë.

Java 12:	Historia e shqipes së shkruar Literatura: Çabej 1976, 1989; Demiraj 1989; Ismajli 2005 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 13:	Historia e shqipes standarde Literatura: Çabej 1976, 1989; Demiraj 1989; Ismajli 2005 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 14:	Fonetika historike e shqipes: sistemet fonematike dhe kronologjitë e tyre Literatura: Çabej 1976; Ismajli 1987; Topalli 2007; Demiraj 1996; Huld 1984; Matzinger 2006 dhe literatura plotësuese në klasë.
Java 15:	Morfologjia historike e shqipes Literatura: Demiraj 1988; Topalli 2011; Likaj 2015 dhe literatura plotësuese në klasë.

Politikat akademike dhe kodi i sjelljes

Studentët janë të obliguar t'i vijojnë me rregull ligjëratat dhe ushtrimet. Nuk lejohen më shumë se tri mungesa gjatë semestrit. Detyrat që dalin nga këto orë mësimi janë të obligueshme dhe pjesë e vlerësimit të përgjithshëm të studentit. Plagjiatura dhe kopjimi në provime dhe punimet e tjera me shkrim janë të dënueshme. Në rastet e tilla studenti u nënshtrohet masave disiplinore, siç parashihet me rregulloret e UP-së. Sjellja e mësimeve dhe e studentëve bazohet në kodin e mirësjelljes dhe të etikës në kuadër të UP-së.